

NOG OVER 'T FORTJE

Naar Raymond De Kremer (Jean Ray, John Flanders)

Nog een nakomertje bij het artikel over het Fortje (GT 2020 nr. 1): enkele verhaaltjes van Jean Ray die zich afspelen in de cité en de buurt van de Blaisantvest. We lezen hoe Wanne den Duvel er rustverstoorers, meestal zatlappen, te lijf ging met een soortement riek. Een van haar slachtoffers was een zonderlinge prediker Sinte Pekelharing genoemd, die wel wat meer wou dan ziertjes winnen. Verder beschrijft Ray hoe de huishuur wekelijks geïnd werd door cafébaas Peedje, die daarbij menselijk te werk ging en desnoods zelf geld voorschoot.

Over het hoofd gezien in het artikel over het Fortje in 2020 nr. 1: de tekst 'Het Fortje verdwijnt' van Raymond De Kremer, beter gekend als Jean Ray of John Flanders. Die verscheen in wijlen de krant *Het Volk* (26 maart 1959), en werd gelukkig door André Verbeke opgenomen in zijn *Dat was een Tijd*, in 1996 uitgegeven door GT. Een stukje hieruit geeft een glimp van het leven in het Fortje.

Wanne den Duvel

Er heerste in de vroegere tijd betrekkelijk orde in 't Fortje, en dat had men te danken aan een vrouwspersoon die zich niet op de tenen liet trappen en die heel fier was op haar bijnaam Wanne den Duvel. Ze was groot en breed geschouderd en kon een zak kolen van 50 kg. opheffen gelijk een pluimpje. Was er een bewoner die na te veel drank de nachtrust verstoorde, dan was het voor Wanne geen probleem uit haar bed te wippen en in haar slaapkleed naar buiten te lopen om de lawaaimaker tot kalmte aan te manen. Ze deed dat met een paar muilperen die men tot in den Geuzenhoek hoorde klinken. Wat haar eigen man aangaat, die soms ook wat diep in 't glas dierf kijken, die ging ze waarlijk als een echte duivelin te lijf. Ze had namelijk een grote ijzeren vork op een wasstok gebonden, en noemde dat tuig 'ne riek gelijk van den duvel'. Bleef haar wettige echtgenoot wat te lang in een van de naburige staminess hangen, dan ging ze er hem met dat wapen halen.

Sinte Pekelharing

Er is een tijd geweest dat een zonderlinge sinjeur de arme wijken afliep om zogezegd 'zielen op te halen en geen geld'. Hij noemde zich een evangelist, een anabaptist, of 'k weet niet meer welken tiest, en deelde overal traktaatjes uit, die van een of andere nieuwe protestantse sekte uitgingen. Het was een half verzopen vent, met een rode neus en vuile handen, gekleed in een oude jas met slingerpanden, een 'pitteleire' zoals ze hier zeiden.

In 't Fortje waar hij bijna wekelijks langs kwam, had hij spoedig de bijnaam Sinte Pekelharing. Waarom weet ik niet juist, maar, naar het schijnt, was dat omdat hij eens betrapt werd terwijl hij met zijn vuile vingers in een vaatje pekelharing aan het roeren was, waarschijnlijk om eens op visvangst te gaan... De mensen van 't Fortje, hoe arm ze ook waren, sprongen niet gierig om met hun kommekens koffie en de heilige Pekelharing profiteerde er goed van.

Maar dat bleef niet duren en dat kwam zo. Hij liet nooit na een bezoek te brengen aan Liza de Matroos, wiens man stoker was op een zeeschip en soms maandenlang wegbleef. De goedgehartige Liza schonk hem een kommeken koffie in, gaf hem een boterham en ze kreeg een pakje traktaatjes in de plaats. 't Kan dienen voor de stoof, dacht ze, maar ze zei het niet luidop. Daarvoor was ze te goedgehartig.

Op zekere dag zag men den Pekelharing met zijn klieken en klakken buiten vliegen en hoorde men Liza met een nijdige klap de deur dicht gooien. Sinte Pekelharing was bij de eenzame zeemansvrouw met wat blauwe blommekens voor de dag gekomen en bij een verkeerd adres aangeland. Want Liza de Matroos was een vrouwmens op haar respect. Toen de heilige Pekelharing een paar weken later weer op 't Fortje verscheen, kwam Wanne den Duvel met haar riek buiten, en maakte zo duidelijk aanstalten er de pitteleire mee te bewerken, dat 'den tieste' er op een drafke van onder ging en nooit meer terug kwam.

Huisjesmelkers moesten braaf zijn

De lieden van 't Fortje waren betere huishuurbetalers dan de bewoners van veel andere citeetjes. Ze kaptten de houten trappen of de deuren en luiken van hun krotwoonstjes niet aan stukken om er vuur mee te maken, en lieten veel-er hun krotten vervallen dan te gaan reclameren.

De huisjesmelker die elke week het huurgeld kwam ophalen, had er niet erg te klagen, vergeleken met veel van zijn collega's. Maar toch gebeurde het wel eens dat er bij een of andere sukkelaar geen duit lag in het kommeken op de schouw. De omhaler wist dat hij met geen dreigementen van 'op straat zetten, heel uwen boel' voor de pinnen moest komen, want dan kwam gans de buurt in opstand en was er altijd een manskerel te vinden, die de huizenmelker liet kiezen tussen braaf zijn of een bad nemen in 't water van de Plezante Vest.

Soms kwam Peedje tussen om de achterstallige huishuur te lenen, op voorwaarde dat hij zijn centen eerlijk zou terug krijgen. Peedje was de kastelein van de herberg Keizer Karel op de Geuzenhoek. Hij was baas van de pakkenmakers van de Grasfabriek, het grote textielbedrijf aan de Wiedauwkaai, en ook raadsman voor het arme volk in de buurt. Wanneer een klant de ene 'druppel' genever na de andere naar binnen goot in de Keizer Karel, dan zei Peedje: "Nu is 't wel, ziet dat er genoeg overblijft voor uw huishouden en uw huishuur" en de drinkebroer mocht gaan. Het volk van 't Fortje ging dikwijls bij hem om raad en ze zeiden dat hij bijna zo wijs was als keizer Karel zelf. En was er een die, buiten zijn schuld zonder werk viel, dan ging Peedje zijn zaak pleiten bij de baas, en hij bereikte dikwijls een goede uitslag.

Nu is Peedje al lang dood, hoewel hij dicht bij de negentig gekomen is. Ook een paar generaties hebben zich sindsdien in 't Fortje opgevolgd. En nu gaat 't Fortje op zijn beurt verdwijnen...

Digitale toegang tot Ghendtsche Tydinghen op het Ugent Open Journal System is gewijzigd.

Bij de laatste update is die zoekfunctie uitgezet, vooral omdat de databank te groot werd en een negatieve invloed had op de performantie van het Ugent OJS.

Daarom zal je nu moeten zoeken via Google Scholar (<http://scholar.google.com>).